

Tariyxiy maǵlıwmatlar

Qaraqalpaqstan Respublikası

Múqaddes Watanımız - Ózbekstan Respublikası óziniń 27 jıllıq ózbetinshe rawajlanıw jıllarında ásirlerge teń joldı basıp ótti. Tariyxan qısqa bul dáwirde qala hám awıllarımız, pútkil jurtımız túsi, jámiyetimizdegi sociallıq-siyasiy munasábetler pútkilley ózgerdi. Turmısımızdıń barlıq tarawdıń hám tarmaqlarında turaqlı ósiw pátleri gúzetilip atır. Eń keregi, xalqımız kewilinde óz jurtıǵa iyelik sezimi, sol ullı Watannıń búgingi hám ertangi kúni ushın juwapkershilik hám tiyislilik sezimi artıp, onıń ongu oylawı hám dúnyaǵa kóz qarası yuksalib barmaqta.

Ǵárezsizlik jılları pútkil mámleketimizge, hár bir aymaq hám regionǵa qurılısshılıq hám jańalanishlar baslap kelgeniniń tastıyǵın Ózbekstanımıznıń arqa bóleginde jaylasqan Qaraqalpaqstan Respublikası mısasında da ayqın kóriw múmkin.

Ekenin aytıw kerek, saqawatlı hám ayırıqsha qaraqalpaq úlkesi mámleketimiz sociallıq-ekonomikalıq rawajlanıwında bólek orın tutadı. Bul haqqında sóz etkende, Húrmetli Birinshi Prezidentimiz Islom Abdug'anievich Karimovning “Qaraqalpaq xalqı mudami jurtımızdań tayansh tawlarınan esaplanǵan” degen sózlerin eske alıw orınlı bolıp tabıladı.

Sol sebepli da ǵárezsizlik jıllarında basqa regionlarımız qatarı Qaraqalpaqstannıń rawajlanıwına da úlken itibar berilip atır. Áyne áne sonday itibar sebepli búgingi kúnde Respublika paytaxtı - Nókis qalasından baslap, rayonlar orayları, qala hám awıllar, hátte shet awıllarına shekem hár tárepleme ózgerip, rawajlanıp barmaqta. Bunda, ásirese, mámleketimiz basshı Shavkat Miromoniovich Mirziyoevning tikkeley ǵayratı menen islep shıǵılıp, izbe-iz ámelge asırılıp atırǵan Qaraqalpaqstan Respublikasını sociallıq-ekonomikalıq rawajlandırıwdıń programmaları za'ru'rli áhmiyetli bolıp turıptı. Sonı da aytıw kerek, bul programmalar Respublikanı ásirler dawamındaǵı ápiwayı agrar úlkeden zamanagóy óndiris jáne social- ekonomikalıq infratuzilmalar, transport-kommunikatsiya tarmaqları, joqarı maman kadrlarǵa iye bolǵan qúdiretli regionǵa aylandırıwdı názerde tutadı.

Programmalarđıń basqıshpa-basqısh turmısqa nátiyjeni ámelde qollanıw etiliwi

nátijesinde qaraqalpaq jayi búgingi kúnde teńib bo'lmas dárejede ózgerip, jıldan-jılğa shıray ashıp, turaqlı pátıda rawajlanıp baratırǵan úlkege aylandı.

Ǵárezsizlik jıllarında bul jerde ámelge asırılǵan úlken ekonomikalıq-sociallıq ózgerisler, qurılıs hám obodonchilik jumısların sanap adog'iga etip bolmaydı. Orta Aziyada birden-bir bolǵan, sahra qushaǵındaǵı mo''jiza dep atalǵan Gúńgirtot soda zavodı, Ústúrt gaz-ximiya kompleksi, Nókis polimer, Samsung-Nókis, Nókis elektroapparat, «Lanextrakt» qospa kárxanası, «Nókis Med Tex» MChJ, «Törtkyl shıyshe idislari» MChJ, Xo'jayli shıyshe zavodı, “Oraylıq Asiya bezew tasları” qospa kárxanası, Gúńgirtotdagi karbid, Nókisdegi marmar hám kabel' zavodları, O'rga gaz koni, “Elteks” hám “Kateks” komplekslerin sıyaqlı zamanagóy óndiris ob'ektleri, Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Kengesi, Tashkent informaciyalıq texnologiyaları universitetiniń Nókis filialı, Olimpiada rezervleri kolledji jayları, 345 kilometrlik Navoiy - Nókis temir jolı, Nókis menen Xo'jaylini bog'laydigan úlken kópir, Gúńgirtot avtomobil' jolı, o'nlab ulıwma bilim beriw mektepleri hám mektepne shekem tálim mákemeleri, licey hám kolledjler, balalar sportı, balalar muzika hám kórkem óner mektepleri sıyaqlı kóplegen qurılıslar - bulardıń barlıǵı ǵárezsizlik mevasi bolıp tabıladı.

Milliy avtomagistral qurılısında júz bergen úlken waqıyalardan biri - bul sol joldıń Nókis qalasıǵa kiraverishida jańa kópir hám kóshe kesipesi joldıń qurılısı bolıp tabıladı.

Sonı da bólek aytıp ótiwimiz kerek, Húrmetli Birinshchi Prezidentimizning ǵayratı menen tiykar tamaqtası qoyılǵan Ústúrt gaz-ximiya kompleksiniń qurılısı búgin dúnya xalıqları itibarın jalb etpekte.

Eń keregi, qaraqalpaq xalqı ásirler dawamında árman etip, umtila otirip kelgen iygilikli maqsetine etdi - azat hám erkin, tınısh-osuda turmısqa eristi, óz tariyxı, materiallıq miyrasları, milliy dástúr hám qádiriyatların qayta tiklew, rawajlandırıwdıń, o'zligini tusinip jetiw múmkinshiligine iye boldı.

Qaraqalpaqstan Respublikası Ózbekstannıń arqa-batıslıq bóleginde, Amudaryoning tómen bólegi, Ataw teńiziniń qubla jaǵasında jaylasqan. Respublika qubla-shıǵıs tárepden Qoraqum sahrasına tutasǵan. Onıń arqa-batısında Ústúrt tegisligi, arqa-arqa tárepinde bolsa Qızılqum sahrası yastanib jatıptı. Ataw teńiziniń qubla aymaǵı qaraqalpaq jayinde jaylasqan. Qaraqalpaqstannıń ulıwma er maydanı 166, 6 mırn kvadrat kilometrden ibarat bolıp, ol aymaǵınıń úlkenligi tárepten Ózbekstan Respublikası wálayatları ortasında birinshi orında turadı. Respublika xalqı 2018 jıl 1 aprel jaǵdayıǵa 1 million 800 mırn kisiden ziyat bolıp tabıladı.

Respublikaniń aymaqlıq strukturası 15 dane rayon hám 1 dane qaladan ibarat. Bular Amudaryo, Beruniylyq, Qorao'zak, Kegeyli, Gúńgirtot, Qanlıqo'l, Mo'ynoq, Nókis, Taxtako'pir, Tórtko'l, Xo'jayli, Taxiyotosh, Chimboy, Sho'manoy, Ellikqal'a rayonları hám Nókis qalası bolıp tabıladı.

Qaraqalpaqstan Ózbekstan Respublikası quramındaǵı parlament basqarıw formasına iye bolǵan suverenli Respublika bolıp tabıladı. Qaraqalpaqstan óz Konstitusiyası, bayraǵına, gerbine hám gimniga iye. Qaraqalpaqstan Respublikası Konstitusiyası hám nızamları Ózbekstan Respublikası Konstitusiyası hám nızamlarına muwapıq islep shıǵılǵan. Respublikada ulıwma basshılıq Joqarǵı Kenges Baslıǵı - Qaraqalpaqstan Respublikası parlamenti Baslıǵı tárepinen ámelge asırıladı.

Respublikaniń joqarı ijroiya hákimiyat Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Kengesi tárepinen tastiyıqlangan Ministrler Keńesi esaplanadı. Respublika Ministrler Keńesi quramına Sovetiniń Baslıǵı, Baslıqdıń orınbasarları, ministrler, mámleketlik komitetleri baslıqları, iri kontsern hám birlespeler basshıları kiredi. Qaraqalpaqstan Respublikası Ministrler Sovetiniń Baslıǵı óz wazıypasına kóre Ózbekstan Respublikası Ministrler Mákemesiniń quramına kiredi. Ózbekstan Respublikası paytaxti Tashkent qalasında, Ózbekstan Respublikası Ministrler Mákemesi janında Qaraqalpaqstan Respublikasınıń turaqlı jánekolatxonasi iskerlik kórsetedi.